

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין ל.)

מערכת: 073-249-0403
m@sda.co.il

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליח
411

עבודה זרה דף כ"ד. יום שב"ק פרשת בלק
ט"ז תמוז תשפ"ה

דף כ"ד - ע"א

היתה בת שלש שנים, ולד ראשון שתלד אצל ישראל ודאי שייך לכהן, שאינה יולדת קודם שלש שנים, ואם היתה יתירה על בת שלש, הולד ספק.

'וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש'

פירוש 'וישרנה' - לרבי מאיר: שאמרו הפרות שירה. **לרב:** שישירו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה.

מה אמרו?

א. לרבי מאיר: אמרו 'אז ישיר משה ובני ישראל',

ב. לרבי יוחנן: אמרו 'ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו',

ג. לרבי שמעון בן לקיש: אמרו מזמור שלא הוזכר שם אומרו, והוא 'מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו',

ד. לרבי אלעזר: אמרו 'ה' מלך ירגזו עמים',

ה. לרבי שמואל בר נחמני: אמרו 'ה' מלך גאות לבש'.

ו. לרבי יצחק נפחא: אמרו רוני, רוני, השיטה, התנופפי ברוב הדרך, המחושקת בריקמי זהב, המהוללה בדביר ארמון, ומפארה בעדי עדיים. רב אשי: חולק וסובר ששירה זו אמרו ישראל בשעה שנסע הארון ואמר משה 'קומה ה'.

הפרסיים קורים לספר 'דביר' - שנאמר 'ושם דביר לפנים קרית ספר'. ולגדה קורים 'דשתנא' - שנאמר 'כי דרך נשים לי'.

עבודה זרה דף כ"ה. יום א' פרשת פינחס
(צום) י"ז תמוז תשפ"ה

דף כ"ה - ע"א

'ידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה על ספר הישר' - זה ספר אברהם יצחק ויעקב (בראשית) שנקראו ישרים, ורמזו בכתוב 'וזרעו יהיה מלא הגוים', אימתי יהיה מלא הגוים בשעה שעמדה חמה ליהושע. **ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים'**, נחלקו תנאים כמה שעות עמד - **א. לרבי יהושע בן לוי:** כל היום היה כ"ד שעות, שש שעות הלך ושש עמד, שש הלך ושש עמד, נמצא כל היום כיום תמים. **ב. לרבי אלעזר:** כל היום היה ל"ו שעות, הלך שש ועמד י"ב, הלך שש ועמד י"ב, נמצא כל עמידתו כיום תמים. **ג. לרבי שמואל בר נחמני:** כל היום היה מ"ח שעות, הלך שש ועמד י"ב, הלך שש ועמד כ"ד, שנאמר בעמידה שניה 'ולא אץ לבוא כיום תמים', מכלל שעמידה ראשונה לא היה כיום תמים. וי"א שמנו שיעור השעות שעמד. לרבי יהושע: הלך שש ועמד י"ב, הלך שש ועמד י"ב, נמצא כל עמידתו כ"ד שעות כיום תמים. לרבי אלעזר: עמידתו ל"ו שעות, שהלך שש ועמד י"ב, הלך שש ועמד כ"ד, שנאמר ולא אץ לבוא כיום תמים, מכלל שעמידה ראשונה לא היתה כיום תמים. לרבי שמואל בר נחמני: עמד מ"ח שעות, שהלך שש ועמד כ"ד, הלך שש ועמד כ"ד, מה ביאתו כיום תמים אף עמידתו כיום תמים.

כשם שעמדה חמה ליהושע, כך עמדה חמה למשה - א. שנאמר 'אחל' תת פחדך, וביהושע נאמר 'אחל גדלך'. **ב. לרבי יוחנן:** שנאמר 'תת' פחדך, וביהושע נאמר ביום 'תת' ה' את האמורי. **ג. לרבי שמואל בר נחמני:** שנאמר 'אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך', אימתי רגזו וחלו מפניך בשעה שעמדה חמה למשה. וכן נעמדה חמה לנאדימון בן גוריון, מגמרא. ואע"פ כן נאמר ביהושע 'ולא היה כיום ההוא לפני ואחריו' - שלא עמדה שעות רבות כל כך, או שהוא עולה על אבני הברד.

לרבי אליעזר: כשם שאין לוקחים פרה אדומה מגוי - כך גם אין לוקחים מהם תרומת המשכן, שנאמר 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה', בני ישראל יקחו ולא גוים. ולשיטתו צריך לומר שקנו פרה אדומה מדמא בן נתניה על ידי תגרי ישראל, ושמרו אותה משעה שנוצרה שלא ירביעו אותה, ולא רק משעת לידה, שמה נרבעה האם כשהיא מעוברת ואסורה משום וולד הנרבעת. ולסוברים בשיטת רבי אליעזר שאם נרבעה האם קודם הקדש הולד אסור, צריך לומר ששמרו את האם משעה שנוצרה, ואין חוששים אם גם אם האם נרבעה שכל כך לא חוששים. והיו יודעים שתלד פרה אדומה, משום שהעבירו לה כוס אדום כשעלה עליה זכר, והיה לו מין משפחות פרות שמוחזקות ללדת וולדות אדומים בהעברת כוס.

שאלו לרבי אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה דמא בן נתניה, שביקשו ממנו אבנים לאפוד בשכר ששים ריבוא, וי"א: בשמונים ריבוא, והיה המפתח תחת ראש אביו ולא העירו. לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה, נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם איני מבקש רק ממון שהפסדתי בשביל אבא.

וולד הנוגחת - אסורה, משום שהיא וולדה נגחו. **וולד הנרבעת -** אסורה, משום שהיא וולדה נרבעה.

כל הפסולים למזבח - לתנא קמא: הוולדות מותרים, **לרבי אליעזר:** אסורים. **לרבי בשם רב נחמן:** מחלוקת אם נרבעו כשהם מוקדשים, אבל אם נרבעו כשהם חולין, לדברי הכל מותרים. **לרבי הונא בר חיננא בשם רב נחמן:** מחלוקת אם נרבעו כשהם חולין, אבל אם נרבעו כשהם מוקדשים לדברי הכל אסורים.

חכמים נחלקו על רבי אליעזר: מהנאמר 'כל צאן קדר יקבצו לך'. **והשיב רבי אליעזר:** שכולם הם גרים גרורים לעתיד לבוא, שנאמר 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו', ולא רק מעבודה זרה שהרי נאמר 'לעבדו שכם אחד'.

דף כ"ד - ע"ב

בכמה מקומות מצאנו שלקחו מגויים בהמות לקרבן ולא חששו כרבי אליעזר: **א.** משה ביקש מפרעה 'גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות' - משום שהיה קודם מתן תורה. **ב.** יתרו הביא עולה וזבחים, וי"א: שהיה קודם מתן תורה. **ג.** וקנה בהמות מישראל. **ד.** וי"א: שהיה לאחר מתן תורה - וצריך לומר שהביא מדמיהם. **ה.** דוד לקח מארונה היבוסי בקר לעולה - משום שהיה גר תושב. **ו.** אנשי בית שמש העלו עולה להשם את הפרות שהביאו מפלשתים - משום שהיה הוראת שעה. ומטעם זה העלו נקיבה לעולה, וי"א: שהיה במת יחיד שמקריבים בה עולה לנקיבה.

לשיטת רבי יוחנן - אין בהמה נעקרת רק אם רובעים אותה כשהיא פחות משלש שנים אבל לאחר שלש שנים איננה נעקרת, ולכן מותר לקנות מגוי בהמה פחות משלש שנים, שהוא חס עליה שלא תעקר ואינו רובעה. ובכל מקום שלקחו מגוי בהמה לקרבן היה בהמה פחות משלש שנים. חוץ מאנשי בית שמש שילדו כבר הפרות, ואין פרה יולדת פחותה מבת שלש, וצריך לומר שהוראת שעה היתה.

הלוקח פרה או חמור מנכרי, ואינו יודע אם כבר ביכרה אם לא - אם

דוד אמר קינה על שאול: 'ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר'

א. לרבי יוחנן: זה ספר אברהם יצחק ויעקב {בראשית} שנקראו ישרים, שנאמר עליהם 'תמות נפשי מות ישרים', ורמז בברכת יעקב ליהודה 'יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויבך', מלחמה שצריכה יד כנגד עורף זו קשת.

ב. לרבי אלעזר: זה ספר משנה תורה, שנאמר בה 'ועשית הישר והטוב', ורמז בפסוק 'ידיו רב לו' מלחמה שצריכה שתי ידיים זו קשת.

ג. לרבי שמואל בר נחמני: זה ספר שופטים, שנאמר בה 'איש הישר בעיניו יעשה', ורמז בכתוב 'למען דעת דורות בני ישראל ללמד מלחמה' מלחמה שצריכה לימוד זו קשת, ועל יהודה נאמרה, שנאמר 'מי יעלה לנו אל הכנעני בתחלה להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה'.

'וירם הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול'

א. לרבי יוחנן: שוק ואליה, הסמוכה לשוק.

ב. לרבי אלעזר: שוק וחזה, שהרי החזה מונחת על השוק בשעת תנופה.

ג. לרבי שמואל בר נחמני: שוק וכף הירך הסובב אותו.

דף כ"ה - ע"ב

יחוד עם אשה: אשה אחת יכולה להתייחד עם שני אנשים כשרים מישראל, אבל לא עם פרוצים גם בעשרה, וכמעשה שהיה שהוציאה עשרה במטה. ואם אשת הפרוץ עמו - מותר, משום שאשתו משמרתו.

יחוד עם גוי: עם גוי אינה מתייחדת גם אם אשתו עמו, משום שאין אשתו משמרתו. **לרבי ירמיה:** דין זה רק באשה חשובה וכמו בקרובה למלכות שירא להורגה, אבל אם אינה חשובה, בין כך אסורה להתייחד משום שפיכות דמים. **לרב אידי:** אין חשש באשה משום שפיכות דמים, לפי שכלי זינה עליה **החילוק ביניהם:** באשה שהיא חשובה לאנשים שהיא קרובה למלכות, אבל אינה חשובה בין הנשים משום שאינה יפה - לרבי ירמיה: מתייחדת עם הגוי, שאין חשש שפיכות דמים משום שהיא קרובה למלכות, ואין חשש גילוי עריות שהרי היא מכוערת, לרב אידי: אסורה, שבכל הנשים חוששים לגילוי עריות.

ישראל שנזדמן לו גוי בדרך - לתנא קמא: טופלו לימינו, שאם ירצה הגוי להורגו ישלח ישראל יד ימינו ויאחז בו. **לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה:** אם חגור בסיף - טופלו לימין, ואם יש בידו מקל - טופלו לשמאל. היו עולים במעלה או יורדים בירידה - לא יהיה ישראל למטה וגוי למעלה, רק ישראל למעלה וגוי למטה. ולא יתכופף לידו ליטול משהו - שמא ירוץ את גולגלתו. שאלו להיכן הולך - ירחיב לו את הדרך, שאם היה צריך לילך פרסה, יאמר לו ב' פרסאות אני צריך ללכת, אולי ימתין מלהכות עד פרסה שניה ויפרוש ממנו קודם לכן. וכמו שעשה יעקב לעשו, שנאמר 'עד אשר אבא אל אדוני שעירא... ויעקב נסע סתתה'.

תלמידי רבי עקיבא הלכו לכזיב ופגעו בהם ליסטים, שאלו אותם להיכן אתם הולכים? אמרו לעכו, כשהגיעו לכזיב פירשו, אמרו להם אשרי רבי עקיבא ותלמידיו שלא פגע בהם אדם רע מעולם. וכן היה **ברב מנשה** שפגע בו גנבים, ואמרו לו תלמיד של יהודה רמאי אתה, והחרים ולא הצליחו כ"ב שנים בגניבות מחמת הקללה, וביקשו שיתיר להם חוץ מאורג אחד שלא בא ואכלו אריה. בא וראה מה בין גנבים של בבל לבין ליסטים של ארץ ישראל.

עבודה זרה דף כ"ו. יום ב' פרשת פינחס
"יח תמוז תשפ"

דף כ"ו - ע"א

משנה. בת ישראל לא תיילד לעובדת כוכבים - מפני שמילדת בן לעבודת כוכבים. **עובדת כוכבים - לרבי מאיר:** לא תיילד בת ישראל, שהם חשודים בשפיכות דמים. וגם אם אחרות עומדות על גבה, שמא תניח ידה במקום שמוחו רופס ותהרגנו, ולא יבחינו בדבר. **לחכמים:** מייילדת בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה, ולא בינה לבינה.

בת ישראל לא תניק בן העובדת כוכבים - מפני שמגדלת בן לעבודת כוכבים. **עובדת כוכבים - לרבי מאיר:** לא תניק בת ישראל, שהיא חשודה בשפיכות דמים, וגם אם אחרות עומדות על גבה, שמא תמרח סם על דדיה. **לחכמים:** מניקה בן של ישראל אם אחרות עומדות על גבה. **לתנא במשנה:** מניקה בנה של ישראל ברשותה.

בת ישראל מייילדת עובדת כוכבים בשכר - משום איבה. אבל לא בשבת, ואין חוששים לאיבה שתוכל לומר שמחללים שבת רק למי שישמרנו. **ואינה**

מניקת לעובד כוכבים בשכר - ואין חוששים לאיבה, שהרי אם היא פנויה יכולה לומר לו שחפצה להינשא, ואם היא אשת איש יכולה לומר איני רוצה להיות מזוהמת לבעלי.

אין מעלים מהבור עובדי כוכבים ורועי בהמה דקה גם בשכר - ואין חוששים לאיבה, שיאמר לו בני עומד על הגג ואני חושש שיפול, או שהשלטון קבע לי זמן ליום וועד.

דף כ"ו - ע"ב

עובדי כוכבים ורועי בהמה דקה - לא מעלים ולא מורידים מהבור, **המינים והמסורות והמומרים** - מורידים ולא מעלים. **מומר לתיאבון** - לרבי יוחנן אין מורידים לבור, שנאמר לכל אבידת אחיך לרבות את המומר.

גדר מומר ומין - י"א: שאם עושה עבירות לתיאבון הרי הוא - מומר, ואם עושה להכעיס חשוב - מין. וי"א: שגם אם עושה להכעיס - חשוב מומר, ומין - זה העובד אלילי כוכבים. אכל פרעוש או יתוש אחד הרי זה מומר, ולסוברים שמומר להכעיס מין הוא - מדובר כשרצה לטעום טעם של איסור.

אלו שמורידים אותם לבור, צריך לומר שאין מעלין אותם, **לרב ששת:** באופן שהיה מעלה בבור, שהוא מגררה, ואומר שעושה כן כדי שלא ירדו החיות ויהרגוהו. **לרבה ורב יוסי:** שאם היה אבן על פי הבאר מכסה אותה, ואומר שעושה כן כדי שיעבור בהמות עליה. **לרבינא:** שאם היה סולם מסלק שלא יוכל לעלות, ואומר לו שצריך אותה כדי להוריד בנו מהגג.

ישראל מל גוי לשם גירות - אבל לא כדי לרפאות אותו מתולעת שיש לו בערלה. **עובד כוכבים - א. לרבי מאיר:** לא ימול לישראל משום שחשודים על שפיכות דמים, וגם אם אחרים עומדים על גבו, חוששים שיטה הסכין ויעשה כרות שפכה. ואם היה רופא מומחה לרבים - מותר. **ב. לחכמים:** אם אחרים עומדים על גבו - מותר. **ג. לרבי יהודה הנשיא:** מילה בעובד כוכבים פסולה, שנאמר ואתה את בריתי תשמור (וראה להלן דף כ"ז).

עיר שאין בה רופא ישראל ורק רופא כותי או עובד כוכבים - לרבי מאיר: ימול כותי ולא עובד כוכבים, **לרבי יהודה:** ימול עובד כוכבים, משום שאינו מל לשם עבודת כוכבים, ולא ימול כותי שמל לשם דמות יונה שמצאו בהר גריזים.

עבודה זרה דף כ"ז. יום ג' פרשת פינחס
"יט תמוז תשפ"

דף כ"ז - ע"א

ישראל לכותי, וכותי לישראל - לרבי יהודה: לא ימול, מפני שמל לשם הר גריזים, ונאמר 'לה' המול' שימול לשמה. **לרבי יוסי:** מל, משום אין צריך מילה לשמה, שנאמר 'המול ימול', לפיכך הכותי מל והולך עד שתצא נשמתו.

מילת גוי - לרבי יהודה הנשיא: פסולה, שנאמר 'כי אתה את בריתי תשמור'. **לרבי יוחנן:** לומדים זאת מפסוק 'המול ימול', מי שהוא מהול יכול למול אחרים. וכולם מודים בערבי או גבעוני מהול שהוא פסול - שמולי עובד כוכבים קרויים ערלים. וכולם מודים בישראל שמתו אחיו מחמת מילה ולא מלו אותו שהוא כשר - משום ערל ישראל חשוב כמהול, ונחלקו באשה - שלרבי שדורש מפסוק 'ואתה את בריתי תשמור' כשירה, ולרבי יוחנן שדורש מפסוק 'המול ימול' היא פסולה משום שאינה בת מילה. ולדבריו לא מלה ציפורה בעצמה, אלא אמרה לאחר למול. וי"א: שהיא התחילה ומשה גמר.

האומר קונם שאני נהנה מהערלים - מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים. **האומר קונם שאני נהנה ממולים** - אסור בערלי ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים.

משנה. מתרפאים מהגוי רפואת בהמתו - ולא רפואת גופו, גם אם יש לו מכה שאין בה סכנה. (ועייני להלן דף כ"ח. שיש חולקים).

תספורות - לרבי מאיר: אין מסתפרים מהם בכל מקום. **לחכמים:** מותר רק ברשות הרבים, ולא בינו לבינו.

דף כ"ז - ע"ב

אמר הגוי סם פלוני יפה, סם פלוני רע - מותר, שהוא סובר ששואל גם לאחרים, ולא יוציא שם רע על עצמו.

רפואה מגוי - בחולה שיש ספק אם יחיה או ימות אין מתרפאים מגוי - שבוודאי יהרגנו ומוטב שיניח אולי יחיה. וחולה שבוודאי ימות, ואין כאן ישראל לרפאותו - מתרפאים מגוי, ואף על פי שממהר להמיתו ושואל יום או יומים יחיה,

אין חוששים לחיי שעה, שנאמר 'אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם, ואם ישבנו פה ומתנו, ועתה לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחינו נחיה ואם ימיתנו ומתנו'.

לא ישא ויתן אדם עם המינים, ואין מתרפאים מהם גם לחיי שעה - משום שהמינות מושכת וחוששים שמא ימשך אחריהם. בן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל הכישו נחש, ובא יעקב איש כפר סכניא (שהיה מין) לרפאותו, ולא הניחו רבי ישמעאל, אמר לו רבי ישמעאל אחי הנח לו וארפא ממנו ואביא מקרא מן התורה שהוא מותר (וחי בהם). ולא הספיק לגמור עד שיצאה נשמתו ומת, קרא עליו רבי ישמעאל אשריך בן דמא שגופך טהור ויצאה נשמתך בטהרה, ולא עברת על דברי חבירך שאמר ופורץ גדר ישכנו נחש שאין לו רפואה כלל, ולא נאמר וחי בהם רק בצינעא ולא בפרהסיא.

אם אומרים לאדם עבוד עבודת כוכבים ואל תיהרג - לרבי ישמעאל: 'עבוד ואל יהרג, שנאמר 'וחי בהם' ולא שימות בהם. ובפרהסיא לא, שנאמר 'ולא תחללו את שם קדשי'.

עבודה זרה דף כ"ח. יום ד' פרשת פינחס כ"א תמוז תשפ"ה

דף כ"ח - ע"א

כל מכה שמחללים עליה השבת (כלומר שיש בה סכנה) לרבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן - אין מתרפאים מהם. אבל מכה שאין בה סכנה מתרפאים מהם (וחולק על רב יהודה לעיל כ"ז.). וי"א: שמכה שבחלל גופו - אין מתרפאים מהם, אבל מכה שעל גב היד וגב הרגל גם שיש בה סכנה ומחללים עליה שבת - מתרפאים מהם, שאם יראה שהמכה מתקלקלת יעביר מעליה את הסם. וללשון ראשון אין מתרפאים מהם כיון שיש בה סכנה.

כל מכה שצריכה אומד אם יחיה או ימות - מחללים עליה את השבת.

חולי הנקרא 'אישתא צמירתא' - היא כמכה של חלל שמחללים עליה את השבת.

כל מכה שהוא מהשפה ולפנים הוא מכה של חלל שמחללים השבת, והסתפקו על מכה בשיניים או בחניכיים, אם משום שקשים הם חשוב מכה בחוץ, או מאחר שבפנים הם חשוב מכה של חלל?.

חולי שיניים הנקרא 'צפדינא' - מחללים עליו השבת, שמתחיל בפה וגומר בכני מעיים. וסימן למכה זו, שנותן דבר לתוך פיו ויוצא דם מבין שיניו. והוא בא ממאכל צונן של חטים שאוכל בימי החורף, או ממאכל חם של שעורים שאוכל בימי הקיץ, או משיירי דג שטיגנו בשומן היוצא ממנו ובקמח. **רבי יוחנן** חלה במחלת 'צפדינא', ריפאה אותו מטרונתא אחת, שיותר להתרפאות ממנה כדין רופא מומחה, וגילתה לו הרפואה לאחר שנשבע לה 'לאלקא ישראל לא מגלינא', והלך ודרשה ברבים, שלא נשבע אלא שלא יגלה לאלקי ישראל, אבל לעם ישראל יגלה. ואמר לה קודם לכן משום חילול השם. 'והרפואה' היה במי שאור שמן זית ומלח, ולמר בר רב אשי: בשומן אוז שמשחתו באחד מכנפי האוז. אביי: שמע מישמעאלי שישורף גרעיני זיתים שלא הביאו שליש על מרא חדשה וידביק בשורות השיניים מבפנים.

רבי אבהו נתרפא ברגליו במין שהיה רופא מומחה והסתכן - שהמינים רצו לקיים בעצמם 'תמות נפשי עם פלשתים'.

פצע מחמת חרב הנקרא 'פדעתא' - סכנה היא, ומחללים עליה השבת. 'והרפואה' להפסיק הדם על ידי שחליים בחומץ, ולהעלות את הבשר בשורשים של יבלת וסנה. או שיניח תולעים שהתרנגולים מנקרים מהאשפה.

אבעבועות הדומות לענב - הם שליחי מלאך המות, 'והרפואה' בעשב הנקרא 'טיגנא' בדבש, או ע"י כרפס ביין חזק הנקרא 'טיליאי'. וביתניים יגלגל על כל אבעבועה מין ענב הדומה לה.

נפח העומד באדם - הוא סימן לחולי חמה, 'והרפואה', שיכה עליה שישים פעמים באצבע ויקרע שתי וערב. ודווקא אם לא הלבין הראש, אבל אם הלבין אינו חושש לה.

דף כ"ח - ע"ב

הרפואה לכאבים בפי הטבעת - יצרור שבע גרעינים של אהל אדומים כתולעת כחתיכת בגד של בית הצוואר, ויכרוך עליה רצועה של שיער בהמה, ויטבול בנטף לבן, וישורף, ויפזר האפר על מקום הכאב. בין כך ובין כך יניח גרעינים של סנה, סדק של כל גרעין נגד סדק שבבשרו. וזה בפי הנקב מבחוץ, אבל בפי הנקב למטה, ימחה באור חלב שעירה שלא ילדה, וימשח בו. ואם אי אפשר, ישורף שלשה עלי דילועים שהתייבש בצל, ויפזר על אותו מקום. ואם

אי אפשר, יביא מין חלזון הנקרא 'משקדי חלזוני'. ואם אי אפשר יביא שמן זית ושעורה טרופים ביחד, ויתכסה בשחקים של פשתן בקיץ שלא יתחמם יותר מדאי, ובחורף בבגדים של צמר גפן.

רפואת האוזן - לא נבראת הכליה רק לרפאות האוזן, וכל המשקים קשים לאוזן חוץ ממים של כליות. שקורעים כליה של עז קרח שתי וערב, ומניחה על גחלים לוחשות, וישים באזניו מים שיוצאים ממנה כשהם פושרים. ואם אי אפשר, ימיס שומן של חיפושית גסה וישים בתוך האוזן. ואם אי אפשר, ימלא אוזנו בשמן, ויעשה שבע פתילות מ'אספסתא', ויביא בית יד של שום, ויניח רצועה של שיער בראש עלי השום, וידליק בהם האור, וראש השני יניח באזנו, וישים אזנו כנגד האש, ויזהר מהרוח, ויטול אחת ויניח את השניה עד שיכלו כל השבעה. וי"א: שימשח שבע פתילות בשמן אספסתא, וישים קצה האחד באור וקצה השני באזנו, ויוציא אחת ויניח האחרת ויזהר מהרוח. ואם אי אפשר יניח באזנו מוך צבוע שאינו חבוט, ויקרב את אזנו מול האש, ויזהר מהרוח. ואם אי אפשר, ימלח קנה בן מאה שנה במלח של אבן הדומה לשיש, וישורף וידביק באוזן. וכל הרפואות האלו אינם שוות לכל חולי האוזן, רק אותם שיש בהם דבר לח טוב לאוזן יבשה, ורפואות של יבש לאוזן לחה.

מעלים גידי אזנים בשבת - משום שיש סכנה בדבר. וי"א: רק ביד ולא בסם, וי"א: בסם ולא ביד, לפי שעושה חבורה.

רפואת עינים בשבת: עין שמרדה (שרוצה לצאת) - מותר לכוחלה בשבת. וגם אם לא שחק סממנים מערב שבת, שוחק בשבת ומביאה דרך רשות הרבים, שמאור העין תלוי בלב ויש סכנה בדבר. וכן מחללים שבת אם נוטף ריר מעינו, או שיש לו נעיצה בעין, או שיוצא לו דם מהעין, או שעיניו דומעות, או קודחות, וכן בתחילת חולי עיניים. אבל על סוף החולי, או שבא לכוחלה כדי להאיר מראית עינו, אסור.

הנכנס למרחץ - מי שנשכו צרעה, או שנתחב קוץ בבשרו, או שיש עליו מורסא, או שכואב לו עינו, או שיש לו חולי חמה, ונכנס במרחץ - סכנה היא לו.

צנון יפה לחולי חמה ותרדין לשחפת צוננת, מי שנשכו עקרב ישרה - מכתו בחמין, ובצירעה ישרה - בצונן. מים חמים - לקוץ, וצוננים - לסדקים, חומץ להקזת דם - בכתפיים, דגים קטנים לאחר תענית, והמחליף בכל אלה סכנה היא לו.

עבודה זרה דף כ"ט. יום ה' פרשת פינחס כ"א תמוז תשפ"ה

דף כ"ט - ע"א

מי שהקיז דם לאחר שאכל שחליים, או שיש לו חולי חמה, או כאב עיניים - סכנה היא לו.

יום שני לאכילת דג - יקיז דם, יום שני להקזת דם - יאכל דג. אבל ביום שלישי סכנה היא.

המקיז דם לא יאכל חלב, גבינה, בצלים, שחלים. ואם אכל - יערב רביעית חומץ ורביעית יין וישתה, ולא יפנה רק למזרחת של עיר שריחה קשה.

מעלים אונקלי בשבת - והוא תנוך שכנגד הלב שנכפף לצד פנים ומעכב הנשימה. 'לרפואה' יקח כף כמון ועשב הנקרא 'ניניא' ו'אגדנא' ו'ציתרי', ואזוב, ללב - מערב ביין, וסימנך ויין ישמח לבב אנוש. לשחפת שמחמת רוח - מערב במים, וסימנך 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים'. ולחולי אשה יולדת - מערב בשכר, וסימנך 'וכדה על שכמה'. רב אחא בריה דרבא: שחק את כולם ונטל מלא ידו ושתה, ורב אשי: שחק כל אחד בפני עצמו ונטל מלא אגודל וזרת. רב פפא: לא נרפא מכל אלו עד שאמר לו ישמעאלי שימלא כד חדש במים, ויטיל בו כף דבש, וישאיר תחת כוכבים וישתה למחר, ועשה כן ונרפא.

ששה דברים מרפאים חולה מהחולי, ורפואתם רפואה: א. כרוב, ב. תרדין, ג. מי סיסין יבישה, ד. קיבה, ה. רחם של בהמה, ו. יותרת הכבד. וי"א: גם דגים קטנים, ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרים ומרבים כל גופו של אדם.

עשרה דברים מחזירים לחולה חולי, והחולי קשה: א. האוכל בשר שור, ב. שומן, ג. בשר צלי, ד. בשר ציפורים, ה. ביצה צלויה, ו. שחלים, ז. תגלחת, ח. מרחץ, ט. גבינה, י. כבד. וי"א: גם אגוזים, וי"א: גם קישואים. ולמה נקרא קישואים? שקשים לגופו של אדם כחרבות.

ישראל המסתפר מעובד כוכבים ברשות היחיד - רואה במראה, כדי שייראה כאדם חשוב ולא יהרגו. **עובד כוכבים המסתפר מישראל -** כיון שהגיע לבלורית שלשה אצבעות לכל רוח, שומט ידו, משום שמגדלה לעבודת כוכבים.

לר"ח בריה דרב איקא: שלשה שמועות האמורות לעניין שפוד, שפחות, וגומות - נאמרו על ידי רב מלכו. ושמועות שנאמרו לעניין בלורית, אפר מקלה, וגבינה - נאמרו על ידי רב מלכיה. **לרב פפא:** שמועות שבאו לפרש משנה וברייתא, והם שפחות בלורית וגבינה - נאמרו על ידי רב מלכיה, ושלשה שבאו לפרש שמעתתא, והם שפוד גומות ואפר מקלה - נאמרו על ידי רב מלכו, והסימן הוא 'מתניתא מלכתא'.

דף כ"ט - ע"ב

משנה. אלו דברים של עובדי כוכבים האסורים בהנאה: היין, והחומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחילתו יין, וחרס הדרייני ששורה במים ויוצא יין הנבלע בו, ועורות לבובים - שקורעים כנגד הלב ומוציאים הלב דרך נקב. **לרב שמעון בן גמליאל:** אם הקרע שלו עגול - אסור, ואם הוא משוך - מותר, שאין עושים כן לעבודה זרה.

בשר הנכנס לעבודת כוכבים - מותר, והיוצא - אסור שהוא כזבח מתים.

ההולכים לבית עבודה זרה - אסור לשאת ולתת עמהם, שהולך ומודה לעבודה זרה, וגם משום שקונים לצורך עבודה זרה. הבאים משם - מותרים.

נודות וקנקן העובדי כוכבים ויין ישראל כנוס בהם - לרבי מאיר: אסורים בהנאה, **לחכמים:** אין איסורם איסור הנאה. **חרצנים וזגים של עובדי כוכבים - לרבי מאיר:** אסורים בהנאה, **לחכמים:** לחים - אסורים, יבשים - מותרים.

מוריס וגבינת בית אונייקי של עובדי כוכבים - לרבי מאיר: אסורים בהנאה, **לחכמים:** רק באכילה. רבי ישמעאל שאל לרבי יהושע למה אסור באכילה? והשיב לו שמעמידים אותה בקיבת נבילה, שאלו מקיבת עולה שהיא חמורה ומכל מקום אין מועלים בו? השיב לו שמעמידים אותה בקיבת עגלי ע"ז, וכששאלו מדוע לא אסרו בהנאה? השיאו לדבר אחר ולא השיב לו.

יין שנתנסך לעבודה זרה אסור בהנאה - שנאמר 'אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם', מה זבח אסור בהנאה כך יין. וזבח אסור שנאמר 'ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים', מה מת אסור בהנאה כך זבח, ובמות לומדים מגזירה שווה 'שם שם' מעגלה ערופה, שנאמר בה כפרה כקדשים.

חומץ או יין מבושל שלנו שביד עובד כוכבים - אינו צריך חותם בתוך חותם, שאין מנסכים חומץ ויין מבושל, ואין חשש שהחליף בשלו שגם בחותם אחד אינו טורח לזייף. אבל יין של גוי שהחמיץ, ויין מבושל שלו, אסור, שאין האיסור נפקע במה שהחמיץ או נתבשל.

עבודה זרה דף ל'. יום ו' פרשת פינחס כ"ב תמוז תשפ"ה

דף ל' - ע"א

יין מבושל ו'אלונתית' (הוא יין ישן ומים צלולים ואפרסמון) **של עובדי כוכבים - אסורים.** ואם לקחה הגוי מישראל כשהיא עשויה - מותרת.

עושים בשבת 'אנומלין' - והוא יין ודבש ופלפלים. ואין עושים 'אלונתית' - לפי שהיא עשויה לרפואה להצטנן מבית המרחץ.

יין מזוג - לרבה ורב יוסף: אם הוא מזוג הרבה - אין בו משום גילוי. ואם הוא מזוג ולא מזוג - נחש שותה אותו ואסור, ואף על פי שאינו מוסר נפשו רק על יין שאינו מזוג. ואם הנחש עצמו מזוג - הוא שותה ומוסר נפשו לשתות ואסור. **לרב אשי:** אין סומכים על חילוק זה כיון שיש סכנה בדבר, וכל מזוג אסור. וכן פסק רבא 'הלכה' שכל יין מזוג יש בו משום גילוי, ומשום יין נסך.

יין מבושל - אין בו משום ניסוך, ואין בו משום גילוי.

ישן ליד מים מגולים - לרב חלקיה בר טובי, אימת הישן על הנחש ואינו שותה ממנו. ודווקא ביום, אבל בלילה אסור. ואין הלכה כדבריו, וגם ביום אסורים, שאין 'אימת ישן עליהם'.

רב לא שותה ממשקים של גוי - שאינו מקפיד על גילוי. אבל של אלמנה מישראל היה שותה, ששומרת על מנהגי בעלה. **שמואל לא שותה משל אלמנה -** שאין עליה אימת בעלה ואינה מכסה את מימיה, ומשל גוי היה שותה, שאף על פי שאינו מקפיד על גילוי, הוא מכסה המים משום נקיות. וי"א: שלא שותה משל גוי ואלמנה.

שלש יינות אין בהם משום גילוי, לרבי יהושע בן לוי: א. חד - והוא יין חזק שטעמו כחומץ. ב. מר - והוא הנקרא 'ירנקא' שהוא רע ומר. ג. מתוק - שהמתקו הענבים בשמש ואינו הגון, שהנחש אינו שותה מאלו מחמת רעתם. **לרב חמא:** שנו שלשה שהנחש אינו שותה מהם משום שבח, א. יין חריף מחמת פלפלין שנתנו בו, ב. מר והוא יין הנקרא 'אפסינתין', ג. משקה משובח ומתוק הנקרא 'מי בארג'.

יין מתוק הבא מעסיא, הנקרא 'קרינא' - אין בו משום גילוי, שהנחש אינו שותה ממנו. ובמקומו יש בו משום גילוי, שהוא 'חמר מדינה' ורגילים בו הנחשים.

דף ל' - ע"ב

יין שהקרים (שהתחיל להחמיץ) - עד שלשה ימים יש בו משום גילוי ומשום יין נסך, מכאן ואילך - לרבא: אין בו משום גילוי ולא משום יין נסך, **לנהרדעי:** יש בו משום גילוי, שלפעמים שותה הנחש.

יין חדש מגיתו שהתחיל את תסיסו - שלשה ימים אין בו משום גילוי.

שחלים שחוקים בכלי ויין או שיש בהם מים - אין בהם משום גילוי. ובני גולה נהגו בהם איסור. ואם יש בו חומץ מותר, שהנחש מתחזק בו ואינו שותה ממנו.

כותח הבבלי אין בו משום גילוי - ובני גולה נהגו בו איסור. ואם יש בו כמין נשיכת נחש, חוששים.

מי טיף טיף (כלי שתחת חבית שמקבל יין הנוטף) - אין בו משום גילוי. והוא שמטפטף תמיד והטיפים תכופות ורודפות זו את זו, ושומע הנחש ובורח.

פי תאנה אין בו משום גילוי - וכן אמר רבי אליעזר: אדם אוכל ענבים ותאנים בלילה ואינו חושש, שנאמר שומר פתאים ה'.

שלשה מיני ארס הם: א. של בחור שוקע, ב. של בינוני מפעפע, ג. של זקן צף, ואף על פי שכוחו מתחזק כשמזקין, הארס נחלש.

שלשה כל זמן שמזקינים גבורה מתוספת בהם: א. דג, ב. נחש, ג. חזיר.

חבית שהתגלה, אף שכבר שתו ממנה תשעה ולא מתו - לא ישתה ממנה עשירי, שמא שתה ממנו נחש בחור והארס שלו למטה. מעשה ששתו תשעה ולא מתו, ושתה עשירי ומת. וכן אבטיח שהתגלה, ואכלו ממנה תשעה ולא מתו, לא יאכל ממנה עשירי. מעשה היה שאכלו תשעה ולא מתו, ואכל עשירי ומת.

מים שהתגלו - לא ישפוך ברשות הרבים, ולא ירביץ בהם הבית, ולא יגבל בהם טיט, ולא ישקה מהם בהמתו, ולא בהמת חבריו. ולא ירחץ בהם פניו ידיו ורגליו, לאחרים: אין איסור רק במקום שיש סדק, אבל בגב היד וגב הרגל ועל הלחיים מותר. ומותר להשקות לחתול שלו, שאף על פי שהוא מכחיש חוזר לבריות. ולא ישקה חתול חבריו, שמא ירצה למכרו כשהוא כחוש ויפסידנו.

נסא דנחמתא

למגיד החשוב והנעלה, מזכה הרבים בכל מידה נכונה, אשר שמו הטוב הולך לפניו,
הרב הגאון **רבי אפרים הלוי סגל שליט"א**
אשר יושב בעמק הכנא בפטירת אמו החשובה
ציפה ציפורה סגל ע"ה
בעל הנחמות ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ירושלים וזוכה לגאולה השלימה בקרב